

Motion till riksdagen 2021/22:4337

av **Jakob Olofsgård m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kontrollstation för att utvärdera att skyddet av skogen sker på frivillig grund och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förändrad beskattning av skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under perioden 2022–2024 överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 85 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog AB (publ) till staten genom utdelning av fastigheter eller av aktier i ett av Sveaskog AB (publ) ägt dotterföretag.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag att Sveaskog AB (publ) ges i uppdrag att, mot marknadsmässig ersättning, i stället för nuvarande markförsäljningsprogram, avyttra totalt upp till 60 000 hektar produktiv skogsmark för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar (propositionens avsnitt 5.2).
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt markförsäljningsprogram och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överlåtelse av statlig mark som ersättning för miljövårdande insatser, eller för att tillvarata allmänhetens möjligheter till friluftsliv, ska genomföras som byten mot annan mark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Skogen är ett gemensamt rum för friluftsliv, jakt och naturupplevelser. Skogen reglerar vatten, renar luften, motverkar klimatförändringar och är avgörande för den biologiska mångfalden. I skogen finns unika biotoper och ekosystem som är grunden för många arters överlevnad.

Samtidigt är skogsindustrin en av våra viktigare näringar. Den är helt avgörande för svensk export. Utan en konkurrenskraftig skogsindustri skulle Sverige vara ett betydligt fattigare land. Det skulle drabba oss alla, oavsett om vi äger skog eller inte och oavsett var vi bor.

Den svenska skogspolitiken vilar på två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet. Det är en politik Liberalerna försvarar, men det är ett mål som vi upplever att flera andra partier har svårt att balansera.

Skogsbruket måste ske med hänsyn till ekosystemen och den biologiska mångfalden. Både staten och skogsnäringen har ett stort ansvar att slå vakt om naturvård och miljöhänsyn. Här finns mycket kvar att göra, även om många skogsägare verkligen är engagerade och gör stora insatser t.ex. för att värna den biologiska mångfalden. Hälften av de hotade arterna i Sverige finns i skogen. Kända metoder för att minska trycket på ekosystemen ska tillämpas och det behövs också fortsatt forskning kring hur alternativa bruks- och avverkningsmetoder kan göra skogsbruket mer skonsamt.

Mer skog behöver skyddas. Inte minst innebär klimatförändringarna att behovet av sammanhängande skyddade områden ökar. Det är inte längre bara fråga om att skydda områden där det finns höga naturvärden. Arterna behöver också bättre kunna sprida sig längre sträckor i takt med att klimatet, och därmed också förutsättningarna för många av skogens arter, förändras. Särskilt behöver de kvarvarande naturskogarna, gammelskogarna, skyddas.

Den skogspolitik vi har haft har utgått från tvång. Staten har de facto exproprierat människors egendom, ofta utan rimlig ersättning. I regeringens budgetproposition står att läsa att ”nästan två av tre markägare är positiva till att ett biotopskyddsområde inrättas på deras mark”. Det är en skrivning som är mycket anmärkningsvärd. Det finns ett stort engagemang bland det breda flertalet markägare att medverka till att naturvärden vårdas och bevaras för kommande generationer, men det kan inte ske i en process över deras huvuden. Många markägare upplever att de blir överkörda av staten. En okänslig hantering skapar motsättningar i stället för att bidra till lösningar. Följden blir att naturvårdsåtgärder som exempelvis avverkningsförbud eller biotopinventeringar har ställts i motsättning mot enskilda markägares legitima intresse att kunna fatta långsiktiga beslut om sin egen skog. Så får det inte gå till.

Vi liberaler menar att det tvång med vilket skogspolitiken har utövats har varit kontraproduktivt för naturvärden. För att skogspolitikens miljö- och produktionsmål ska kunna fungera tillsammans och vara jämställda så måste skogsägarna själva arbeta för båda målen. Varje markägare måste själv känna och ta ett ansvar både för att skogen ger en ekonomisk avkastning och att skogens ekosystem fungerar. Familjer som i generationer varsamt har vårdat sin skog och skapat en miljö som gynnar den biologiska mångfalden, och där de höga miljövärden politiken vill se har kunnat växa fram har straffats. Indirekt har politiken inneburit en uppmaning att försöka förhindra att det uppstår höga naturvärden i skogen.

Skyddet av skogen måste bygga på frivillighet. Skogsägarna ska få ersättning när de avstår från att avverka viktig skog. Flera olika typer av avtal är tänkbara utifrån hur be-

hovet av skydd ser ut. Det behövs också en modell där skog nära tätbefolkade områden bevaras mot ersättning för att gynna friluftslivet utan att den nödvändigtvis har höga naturvärden.

Staten ska erbjuda skogsägare utbildning för att underlätta skogsägarnas eget arbete med att stärka ekosystemen och gynna hotade arter. Det är utmärkt att propositionen föreslår just detta.

Vi liberaler vill att skogen ska skyddas, men det måste ske i samförstånd med skogsägarna. Vi beklagar att medlen för skydd av skog i statsbudgeten för 2022 är betydligt lägre än vad vi hade föreslagit i vår budgetmotion. Det påverkar möjligheten att skydda framför allt den fjällnära skogen då markbytesprogrammet kommer att bli mer utdraget i tiden. Mer skog behöver få ett skydd.

Frivilligheten måste garanteras

Propositionens intention är att skydd av skog ska bygga på frivillighet från markägarens sida. Liberalerna välkomnar detta då frivilligheten är en förutsättning för ett framgångsrikt naturvårdsarbete. Tyvärr är propositionen för otydlig i fråga om att garantera frivilligheten. Därför behövs en kontrollstation 2026 för att utvärdera att skyddet av skog då sker i samarbete med skogsägarna och att detta sker på frivillig grund.

- Frivilligheten i skyddet av skog ska utvärderas vid en kontrollstation 2026.

Skogsbrukets ekonomiska förutsättningar

Ersättning till skogsägare genom naturvårdsavtal eller löseskilling för naturvårdande ändamål ska kunna periodiseras genom insättning på skogskonto eller liknande. Genom denna ändring i hur intäkter från skogen beskattas är det också rimligt att ersättningen till markägare minskas från dagens 125 procent av marknadsvärdet.

- Regeringen bör återkomma med ett detaljerat förslag på en förändring av beskattningen av intäkter från naturvårdande insatser i skogen.

Statlig mark som ersättning

Regeringen föreslår två program för att med statlig skogsmark ersätta markägare som avsätter hela eller delar av sin mark som skyddade områden. Vi liberaler anser att förslaget är otydligt. Det finns ingen anledning att etablera två parallella system.

Vi föreslår i stället att markbytesprogrammet utökas från de 25 000 hektar som föreslås i propositionen till 85 000 hektar för att kunna användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skog samt skogsfastigheter som ägs och förvaltas gemensamt inom s.k. allmänningsskogar och häradsallmänningsskogar. På så sätt skulle lika stora områden skyddas som med regeringens förslag.

- Det Sveaskogsprogram som föreslås i propositionen bör utökas till 85 000 hektar och omfatta alla typer av skogsmark.
- Förslaget om ett parallellt system i stället för dagens markförsäljningsprogram bör därmed avslås.

Vi delar propositionens principiella hållning att Sveaskogs innehav bör fortsätta minska genom försäljningar till marknadspris. Dels gynnar det en levande landsbygd att skogen är lokalt ägd. Dels är ofta mindre skogsägare mer framgångsrika i fråga om miljömålet för skogsförvaltningen än vad de stora är. Liberalerna anser att det finns förutsättningar att höja ambitionerna ytterligare vad gäller att överföra produktionsskog från statlig till enskild ägo.

- Ytterligare 200 000 hektar av Sveaskogs innehav bör avyttras i ett nytt markförsäljningsprogram.

Fjällnära skog

Den skyddsvärda fjällnära skogen ska som huvudregel skyddas genom markbyten och genom olika typer av avtal med markägare. Det ska vara ovanligt att en markägare får en planerad avverkning stoppad. Diskussioner om skydd måste ske i ett mycket tidigare skede. Liberalerna välkomnar att regeringen ämnar återkomma med ett förslag på hur stoppade avverkningar ska ersättas, men beklagar att det inte redan finns i propositionen.

Ökad tillväxt i skogen

En ökad tillväxt i skogen är en förutsättning för att mer mark ska kunna skyddas och brukas mer skonsamt samtidigt som det stora nettoupptaget av koldioxid i skogen bibehålls och skogsnäringen fortsätter utvecklas. För att detta ska vara möjligt behöver skogsbrukets metoder fortsätta utvecklas. Skogen behöver gödslas på ett sätt som inte bidrar till övergödning. Genteknik behöver användas både för att öka tillväxten men också för att skydda träden mot skadegörare och mot klimatförändringens effekter. I ett snabbt föränderligt klimat behöver även de träd som planteras anpassas. Skogen ska brukas så att ekosystemen mår bra. Det kräver att skogsförvaltningen tillåts vara effektiv.

Regeringens proposition saknar ett förslag om att etablera mål för nettoupptaget av klimatgaser i skog och mark (LULUCF). Ett sådant mål är angeläget då det har stor betydelse för klimatarbetet samtidigt som det är vägledande både för skyddet av skog och för skogsbruket. Målet bör sättas för hela LULUCF-sektorn då ett mål för enbart skogen leder till suboptimering. Till exempel är det ofta en god idé att återställa våtmarker när skog på tidigare utdikad lågproduktiv mark avverkas. Sverige behöver ett mål för upptaget av klimatgaser i LULUCF-sektorn.

Jakob Olofsgård (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avci (L)

Mats Persson (L)

